

Fiskalizacija računa u gotovinskom prometu

Galović, Vanesa; Letinić, Svjetlana

Source / Izvornik: **International Conference Vallis Aurea, 2024, 56 - 68**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

<https://doi.org/10.62598/9thICVA.005>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:277:422720>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Požega](#)

FISCALIZATION OF INVOICES IN CASH TRANSACTIONS

FISKALIZACIJA RAČUNA U GOTOVINSKOM PROMETU

Galović, Vanesa, *Republika Hrvatska, vanesa.galovic@gmail.com*

Letinić, Svjetlana, *Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi, Republika Hrvatska, sletinic@ftrr.hr*

Abstract: *The aim of this paper is to present the functional and financial aspect of the operation of the fiscalization system in cash circulation in the Republic of Croatia in the period from 2018-2023. The paper presents and analyzes data on the number of taxpayers liable for fiscalization, the number and amount of fiscalized invoices issued at the national and county level, and at the activity level. The data, which are analyzed in the paper, are available through the annual reports generated by the Tax Administration. By analyzing and comparing the data, the authors want to show the movement of consumption charged in cash in the period before, during and after the Covid 19 pandemic. The results show a decrease in the number of invoices issued during the pandemic (year 2020 and 2021) compared to the period before the pandemic. The decline in the number of taxpayers and the amount of fiscalized accounts was recorded only in 2020. At the activity level, more significant reductions are evident during the pandemic with regard to the number of invoices issued, but not for the amount on the invoices, especially in the trade activity. At the county level, significant reductions in the number and amount on invoices during the pandemic are characteristics of the counties of Adriatic Croatia. After the pandemic, a smaller increase in the number of issued invoices was recorded, but the amounts on issued fiscal invoices increased significantly compared to 2018. Above mentioned is a consequence of a significant increase in prices, but also an increase in economic activities, especially in the field of tourism.*

Keywords: *consumption, cash, billing, activity, Covid 19 pandemic*

Sažetak: *Cilj ovog rada je prikazati funkcionalni i financijski aspekt djelovanja sustava fiskalizacije u prometu gotovinom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2018.-2023. godine. U radu će biti prikazani i analizirani podaci o broju obveznika fiskalizacije, broju i iznosu izdanih fiskaliziranih računa na nacionalnoj i županijskoj razini te na razini djelatnosti. Podaci, koji su analizirani u radu, dostupni su kroz godišnje izvještaje koje generira Porezna uprava. Analizom i komparacijom podataka autori žele prikazati kretanje potrošnje naplaćene u gotovini u razdoblju prije, tijekom i nakon pandemije Covid 19. Rezultati pokazuju pad broja izdanih računa tijekom pandemije (godine 2020. i 2021.) u odnosu na razdoblje prije pandemije. Pad broja obveznika i iznosa fiskaliziranih računa zabilježen je samo u 2020. godini. Na razini djelatnosti, evidentna su značajnija smanjenja tijekom pandemije s obzirom na broj izdanih računa, ali ne i za iznose računa i to osobito u djelatnosti trgovine. Na županijskoj razini, značajnija smanjenja broja i iznosa računa tijekom pandemije su karakteristična za županije gdje je turizam razvijeniji. Nakon pandemije, bilježi se manji porast broja izdanih računa, ali su iznosi izdanih fiskalnih računa značajno porasli u odnosu na 2018. godinu. Navedeno je posljedica značajnog porasta cijena, ali i porasta gospodarskih aktivnosti osobito u području turizma.*

Ključne riječi: *potrošnja, gotovina, naplata, djelatnost, pandemija Covid 19*

1. Uvod

Cilj rada je prikazati djelovanje sustava fiskalizacije u prometu gotovinom u Republici Hrvatskoj. Cilj istraživanja je prikazati i analizirati podatke o ukupnom broju i iznosu izdanih gotovinskih računa kroz sustav fiskalizacije u razdoblju 2018.-2023. na nacionalnoj i županijskoj razini te s obzirom na djelatnost u kojoj su računi izdani.

Sve pripremne radnje kao i donošenje zakonodavnog okvira, koji se odnosi na provedbu sustava fiskalizacije u prometu gotovinom u Republici Hrvatskoj, odrađene su tijekom 2012. godine. Sustav fiskalizacije u prometu gotovinom odnosi se i uređuje poslovanje subjekta (obveznika) koji naplaćuju dobra i usluge u gotovini. Osnovni cilj provedbe sustava fiskalizacije u prometu gotovinom je, na samom početku primjene u praksi kao i danas, stvaranje ravnopravnih uvjeta za poslovanje svih sudionika na tržištu s jedne strane te borba protiv utaje poreznih davanja s druge strane. Uvođenje sustava fiskalizacije u prometu gotovinom kao i opravdanje dodatnih troškova koji su nastupili kod poduzetnika (dogradnja sustava, dodatna programska rješenja, brži pristup internetskoj vezi i sl.) državne vlasti opravdavale su stvaranjem uređenijeg i transparentnijeg okruženja za poslovanje poduzetnika u Republici Hrvatskoj te ostvarenjem što učinkovitijeg poreznog nadzora.

Korištene metode u obradi teme ovog rada su metoda deskripcije, metoda analize i sinteze te komparacije podataka koji se odnose na broj i iznos izdanih fiskaliziranih računa. Prikazani i analizirani podaci obuhvaćaju ukupan broj i iznos fiskaliziranih računa za promatrano razdoblje na razini Republike Hrvatske te na županijskoj razini. Također su prikazani i analizirani podaci, o broju i iznosu računa, s obzirom na djelatnosti prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. Prikazani i analizirani podaci dostupni su kroz izvještaje koje generira Porezna uprava.

2. Fiskalizacija u prometu gotovinom

Temeljem Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom (NN 133/12, 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 114/23, čl. 2., st. 1. u daljnjem tekstu: Zakon) fiskalizaciju u prometu gotovinom provode obveznici navedenog sustava kako bi omogućili efikasan nadzor prometa gotovinskih plaćanja. Nadalje, temeljem čl. 2., st. 1. Zakona plaćanja u gotovu novcu podrazumijevaju plaćanja računa za isporučena dobra ili obavljene usluge novčanicama i kovanicama, karticama i čekovima. Promet gotovinom izričito isključuje plaćanja na transakcijski račun kod banaka, dakle takve transakcije nisu predmet sustava fiskalizacije u prometu gotovinom.

Razlozi uvođenja sustava fiskalizacije u prometu gotovinom prema Hak (2012:1, *url*) su prije svega visoka razina porezna utaje, niska razina poreznog morala, odnosno financijske discipline, izrazito male vrijednosti prijavljenih prosječni prometa u gotovini osobito u djelatnosti trgovine na malo i ugostiteljstva, broja zaposlenih i sl., te otežavajući postupak otkrivanja nepravilnosti u tijeku poreznog nadzora. Brkanić (2012:23), također, navodi kako su, prije uvođenja sustava fiskalizacije, u godišnjim prijavama poraza na dohodak obrtnika prikazivani nerealan mali dnevni promet, dohoci i prosječan broj zaposlenih i to osobito u djelatnosti ugostiteljstva i trgovini na malo. Prema Galović (2024:4), s obzirom na razloge uvođenja sustava fiskalizacije u prometu gotovinom, moguće je pretpostaviti i pogodnosti koje navedeni sustav pruža za hrvatsko gospodarsko okruženje, a to su: smanjenje sive ekonomije, veći učinci u poreznom nadzoru, povećanje financijskih sredstva u proračunu, povećanje transparentnosti poslovanja poreznih obveznika te stvaranje pravednijeg poreznog sustava u cjelini.

Uvođenja sustava fiskalizacije u prometu gotovinom u Republici Hrvatskoj teklo je u tri faze:

1. faza – primjena je započela 1. siječnja 2013.godine, u sustav fiskalizacije u prometu gotovinom uključeni su sljedeći obveznici: srednji i veliki poduzetnici te poduzetnici koji obavljaju djelatnost pružanja smještaja i pripreme i usluživanja hrane.

2. faza – primjena je započela od 1. travnja 2013. godine, obuhvatila je obveznike fiskalizacije koji obavljaju djelatnost Trgovine na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikala te obveznike koji obavljaju djelatnost samostalnih zanimanja.
3. faza – primjena je započela 1. srpnja 2013. godine, obuhvatila je sve obveznike fiskalizacije, osim onih koji su izuzeti od primjene temeljem zakonodavnog okvira.

Aktualni zakonski okvir (čl. 3., st. 1. i 2.) definira sljedeće obveznike sustava fiskalizacije u prometu gotovinom :

- fizičke osobe obveznici poreza na dohodak koji obavljaju samostalnu djelatnost temeljem Zakona o porezu na dohodak (NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23, čl. 29, st. 1.-4.):
  - djelatnost obrta i s obrtom izjednačene djelatnosti
  - djelatnost slobodnih zanimanja
  - djelatnost poljoprivrede i šumarstva
  - djelatnost proizvodnje električne energije
- pravne i fizičke osobe obveznici poreza na dobit temeljem Zakona o porezu na dobit (NN 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 114/22, 114/23, čl. 2., st. 1.-4.):
  - trgovačko društvo i druga pravna osoba koja obavlja gospodarsku djelatnost
  - poslovna jedinica inozemnog poduzetnika
  - fizička osoba (obavlja samostalnu djelatnost) čiji primici u prethodnom razdoblju prelaze 1.000.000,00 eur-a ili ukoliko ista svojim poslovanjem prijeđe iz sustava poreza na dohodak u sustav poreza na dobit.

Podaci o broju obveznika fiskalizacije u prometu gotovinom u razdoblju 2013.-2022. godine navedeni su u Tablici 1.

Tablica 1. Broj obveznika fiskalizacije u razdoblju 2013.-2022. godine

GODINA	BROJ OBVEZNIKA	PROMJENE BROJA OBVEZNIKA (u %, bazna godina 2013)	POVEĆANJE BROJA OBVEZNIKA U (BAZNA GODINA 2013.)
2013.	68.689	0%	0
2014.	71.485	4%	2.796
2015.	72.098	5%	3.409
2016.	70.728	3%	2.039
2017.	81.136	18%	12.447
2018.	83.349	21%	14.660
2019.	84.597	23%	15.908
2020.	81.948	19%	13.259
2021.	85.128	24%	16.439
2022.	90.722	32%	22.033

Izvor: Porezna uprava (2023). Izvješće o broju obveznika fiskalizacije

Iz podataka u tablici 1. vidljivo je kako se broj obveznika fiskalizacije u prometu gotovinom povećavao u promatranom razdoblju (od početka primjene fiskalizacije u prometu gotovinom) iz godine u godinu, izuzev 2016. i 2020. godine. Broj obveznika u 2020. godini u odnosu na prethodnu 2019. godinu smanjen je za 3,13%, a u odnosu na 2018. godine za 1,68% što je zasigurno posljedica utjecaja pandemije Covid 19. Godine 2021. u provedbu postupka fiskalizacije u prometu gotovinom uključena je i prodaja putem samoposlužnih uređaja. Broj obveznika se u 2021. godini u odnosu na 2020. godinu povećao za 3,88%.

Određeni porezni obveznici, temeljem Zakona, čl. 5., st. 1.-11. izuzeti su iz sustava fiskalizacije u prometu gotovinom. Navedeno se odnosi na djelatnosti: priređivanja lutrijskih igara, igara klađenja, igara u kasinima, maloprodaja dnevnog tiska, duhana i duhanskih prerađevina, prodaja vlastitih poljoprivrednih proizvoda, prodaja karata ili žetona, naplata cestarina, pružanje bankovnih usluga i sl.

Porezni obveznici, kako bi provodili postupak fiskalizacije izdavanja računa (uključujući i prodaju putem samoposlužnih uređaja), dužni su obaviti sljedeće radnje:

- Pribaviti certifikat za fiskalizaciju od Financijske agencije. Navedeni certifikat se evidentira u Registru digitalnih certifikata (sustav Public Key Infrastructure) kojeg vodi Financijska agencija.
- Izraditi interni akt koji predstavlja odluku o slijednosti numeričkih brojeva računa, popisu poslovnih prostora, oznakama poslovnih prostora i naplatnih uređaja te visini blagajničkog maksimuma.
- Izdavati račun s jedinstvenim identifikatorom računa (JIR) putem elektroničkih naplatnih uređaja.
- Dostaviti podatke o poslovnim prostorima u kojima obavlja djelatnost.
- Dostaviti Poreznoj upravi podatke o proizvođaču/ili uzdržavatelju programskog rješenja.
- Istaknuti obavijest o obvezi izdavanja računa kao i obvezi kupca o preuzimanju računa.
- Ovjeriti Knjigu računa.

Obveznici fiskalizacije izdaju račun što predstavlja dokument koji služi kao potvrda o obavljenoj transakciji isporuke dobara i usluga. Temeljem različitih zakonskih propisa, reguliran je postupak izdavanja računa kao i osnovni sadržaj računa za ispostavljena dobra i obavljene usluge:

- Temeljem Općeg poreznog zakona (NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20, 114/22, čl. 62.-63.a)) navedeno je kako su poduzetnici obvezni izdavati račune te da se računom smatra i svaka isprava bez obzira u kojem obliku i pod kojim nazivom je izdana. Također je naznačeno kako porezni obveznici koji izdaju gotovinske račune moraju iste izdati putem elektroničkih naplatnih uređaja, točno, pravodobno i potpuno. Nadalje, navedeno je kako gotovinski račun mora sadržavati najmanje podatke koji se odnose na: broj i datum izdavanja računa, ime (naziv) poreznog obveznika, osobni identifikacijski broj poduzetnika isporučitelja dobra ili usluge te naznaku mjesta obavljanja isporuke dobra ili usluge (prodajno mjesto, prodavaonica i sl.)
- Temeljem Zakona o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23, čl. 9. i 10.) račun za obavljene isporuke dobara i/ili usluga služi kao knjigovodstvena isprava i ne mora biti potpisan ako je izdan prema pravilima koje uređuju porezni propisi i ako sadržava ime i prezime osobe koja je odgovorna za njegovo izdavanje. Također navedeni zakonski okvir navodi kako račun za gotovinski promet može umjesto imena i prezimena

odgovorne osobe za izdavanje sadržavati oznaku (operatera) na elektroničkom naplatnom uređaju. Budući da je račun knjigovodstvena isprava isti se čuva najmanje 11 godina.

- Zakon o porezu na dodanu vrijednost (NN 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 39/22, 113/22, 33/23, 114/23, 35/24, čl.78.) navodi kako je svaki porezni obveznik dužan ispostaviti račun za isporuku dobara i/ili obavljene usluge drugom poreznom obvezniku ili pravnoj osobi koja nije porezni obveznik te za primljene predujmove.
- Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti (NN 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20, 126/21, čl. 10. st. 6.) izričito navodi kako je ugostitelj dužan izdati račun koji je točan i čitljiv svakom gostu za pruženu ugostiteljsku uslugu te za uslugu smještaja na računu navesti uz osnovne elemente i iznos boravišne pristojbe.
- Zakonom o zaštiti potrošača (NN 19/22, 59/23, čl. 9.) navodi kako je trgovac dužan omogućiti kupcu provjeru ispravnosti računa za kupljene proizvode i kako se ispostavljanje računa ne smije naplaćivati kupcima.

Vidljivo je, u prethodno navedenom pregledu zakonskih propisa koji definiraju i reguliraju način izdavanja računa, kako postoje različite odrednice koje porezni obveznici moraju uzeti u obzir kod izdavanja računa za obavljene isporuke dobara i obavljene usluge.

S obzirom na izdavanje gotovinskih računa u provedbi postupka fiskalizacije u prometu gotovinom u čl. 9. Zakona navedeni su osnovni podaci koje svaki račun, uz sve propisane odredbe zadane drugim pravnim propisima, mora sadržavati, a to se odnosi na sljedeće:

- vrijeme izdavanja računa (sat i minuta),
- oznaku operatera (osobe) na naplatnom uređaju,
- oznaku načina plaćanja računa – novčanice, kartica, ček, transakcijski račun, ostalo,
- jedinstveni identifikator računa (JIR oznaka) koji dodjeljuje Porezna uprava,
- Zaštitni kod izdavatelja obveznika fiskalizacije (ZKI oznaka) dodjeljuje ga elektronički naplatni uređaj prilikom izrade računa koji se dostavlja u Poreznu upravu i
- QR kod.

Izgled i sadržaj fiskaliziranog računa prikazan je na slici 1.

Slika 1. Fiskalizirani račun

Agronom doo, Indusajska 47, 54000 Pozega
 OIB: 67793044823, Tel.: 031/617-830
 Prodavaonica 104 - Nasice
 Vatroslava Lisinskog 45 1500 NASICE

Kupac : ██████████
 OIB : ██████████
 Adresa: ██████████
 Mjesto: ██████████

R1 račun br: 9375/104/1
 Datum i vrijeme: 05.09.2023 09:02:25

Naziv robe	Sifra	Kolicina	JM	TARIFA	Cijena	Popust	Iznos
*Z-ST-DD 40 kg DOPUNSKA SV 5					31.20		31.20
2498		1.000	KOM		31.20	0.00%	

Za platiti: 31.20 Eur
 Eur - > KN (tečaj: 7.53450): 235.08 kn

Plaćanje: EuroCard Master = 31.20 Eur

Stopa %	Osnovica	IZNOS
5 5.00	29.71	1.49

ZKI: 05f43218d7c09820b9cbec25447aa066
 JIR: a418bb97-6c28-4aad-8a61-0a0919709852
 Oznaka operatera: 950

*****

HVALA NA POVJERENJU !

Izvor: autori

Broj računa, temeljem Zakona, čl. 11., st. 1. se u provedbi sustava fiskalizacije iskazuje u tri dijela i to kako slijedi:

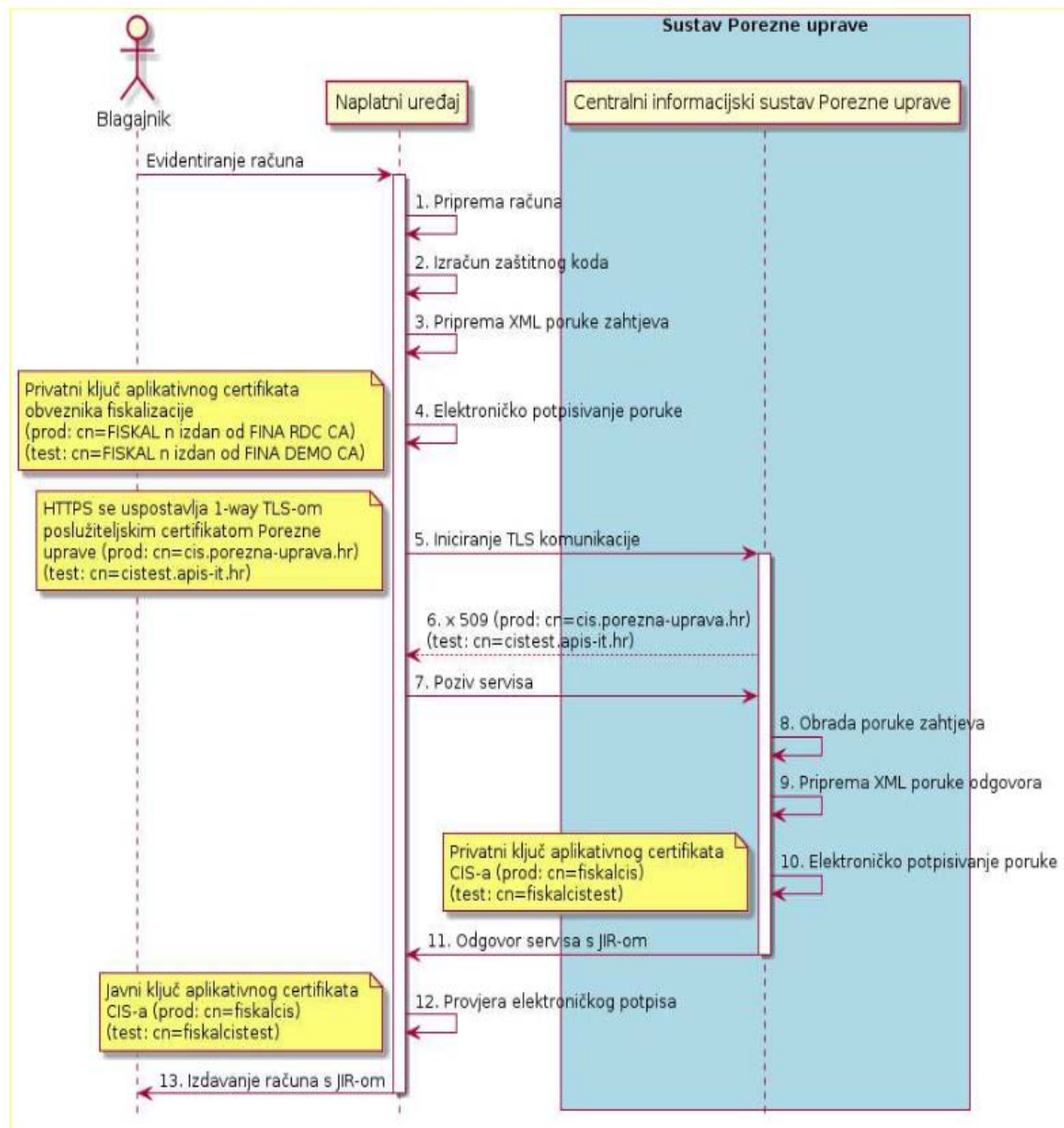
numerički broj/oznaka poslovnog prostora/oznaka naplatnog uređaja

Numerički broj računa mora biti prikazan neprekinutim numeričkim redoslijedom, svake godine kreće od broja 1 po svakom naplatnom uređaju kao i po svakom poslovnom prostoru.

Oznaka poslovnog prostora određuje obveznik i propisuje isto u internom aktu te dostavlja elektroničkim putem, u sustav Porezne uprave, korištenjem sustava ePorezna prije početka izdavanja računa.

Oznaku naplatnog uređaja, također, obveznik fiskalizacije uređuje internim aktom na početku fiskalizacije.

Proces izdavanja računa prikazan je na slici 2.

Slika 2. Slijedni dijagram procesa za slanje računa

Izvor: Ministarstvo financija, Porezna uprava (2023:11, url)

3. Analiza podataka iz sustava fiskalizacije u prometu gotovinom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2018.-2023. godine

Pravovaljano funkcioniranje sustava fiskalizacije u prometu gotovinom, kako je već prethodno navedeno, podrazumijeva dostupnost svih izdanih gotovinskih računa, od strane obveznika fiskalizacije, kroz sustav Porezne uprave. U tablici 2. prikazani su podaci o broju i iznosu računa na razini Republike Hrvatske za razdoblje 2018.-2023. godine. Analizom navedenih podataka vidljivo je kako broj fiskaliziranih izdanih računa bilježi ne tako veliki porast u 2023. godini u odnosu na 2018. godinu. Porast iznosa izdanih fiskaliziranih računa od 66,27%, u promatranom razdoblju, je velik. Navedeno povećanje iznosa fiskaliziranih računa zasigurno je posljedica porasta cijena i potrošnje koji su uslijedili u promatranom razdoblju. Nadalje, evidentno je kako godine 2020. i 2021. bilježe pad broja izdanih fiskaliziranih računa; 19,% u 2020. godini, odnosno 5,77% u 2021.

godini s obzirom na promatranu 2018. godinu. Međutim, kada je riječ o iznosu fiskaliziranih računa pad od 7,33% je evidentan samo u 2020. godini, dok 2021. godine taj iznos prelazi ne samo iznos fiskaliziranih računa u 2018. godini, nego i u 2019. godini. Važno je napomenuti kako je 2021. godine u sustav fiskalizacije u prometu gotovinom uključena i prodaja putem samoposlužnih uređaja. Dakle, najintenzivnije razdoblje djelovanja pandemije Covid 19 ne prikazuje značajnije promjene u potrošnji koja podrazumijeva plaćanja u gotovini, odnosno izdavanje fiskaliziranih računa od strane prodavatelja. Međutim, treba svakako napomenuti kako se prometom gotovinom, za potrebe fiskalizacije, smatra upotreba ne samo novčanica i kovanica nego i upotreba kartičnog oblika plaćanja. Preferiranje kartičnog oblika plaćanje je, za vrijeme pandemije Covid 19, postaje veoma zastupljeno.

Tablica 2. Broji i iznos fiskaliziranih računa u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2018.-2023. godine

GODINA	UKUPAN BROJ RAČUNA	UKUPAN IZNOS RAČUNA (u eur)	PROMJENE BROJA RAČUNA* (u %)	PROMJENE IZNOSA RAČUNA* (u %)
2018.	2.320.573.501	23.974.315.607,33	-	-
2019.	2.357.017.734	25.653.442.569,97	1,57	7,00
2020.	1.861.033.896	22.217.185.035,72	-19,80	-7,33
2021.	2.186.562.831	26.964.218.656,97	-5,77	12,47
2022.	2.425.144.933	33.507.864.356,09	4,51	39,77
2023.	2.466.261.273	39.862.515.808,41	6,28	66,27

Izvor: Ministarstvo financija, Porezna uprava (2023.) Godišnji izvještaji o fiskalizaciji u prometu gotovinom za razdoblje 2018.-2023., url. *odabrana bazna godina je 2018.

Tablica 3. i tablica 4. prikazuju prvih 10 djelatnosti prema broju i iznosu izdanih fiskaliziranih računa kroz trogodišnje razdoblje. Promatrane su djelatnosti razvrstane prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. na sljedeći način:

- C – Prerađivačka industrija,
- G – Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala,
- H – Prijevoz i skladištenje,
- I – Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
- J – Informacije i komunikacije
- M - Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
- N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
- R - Umjetnost, zabava i rekreacija
- S - Ostale uslužne djelatnosti
- Q – Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi

Podaci u tablici 3. pokazuju kako je djelatnost G najzastupljenija s obzirom na broj izdanih fiskaliziranih računa. Navedeno je i razumljivo, budući da se pri kupnji robe široke potrošnje najviše koriste gotovinski oblici plaćanja. Također je važno naglasiti kako broj izdanih fiskaliziranih računa u djelatnosti G čini, u 2023. godini, udio od 67% svih izdanih fiskaliziranih računa u Republici Hrvatskoj. Nadalje, važno je naglasiti kako je u, 2023. godini, u djelatnosti G izdano 3,6 puta više fiskaliziranih računa nego što je to u drugoj po veličini djelatnosti I. Godine 2020. je u svim djelatnostima došlo do smanjenja broja izdanih fiskaliziranih računa i to s obzirom na 2018. godinu najviše u djelatnostima N za 55% i djelatnosti R za 39%. Međutim, broj fiskaliziranih računa je značajno smanjen (35,3%) i u djelatnosti I koja se odnosi na pružanje usluga smještaja za kraći boravak posjetitelja te pripremanja obroka hrane i pića koja se mogu odmah konzumirati što je velikim dijelom vezano za turizam u

Hrvatskoj. Broj izdanih računa u djelatnosti G, kao najznačajnijoj djelatnosti prema broju izdanih računa, smanjen je u 2020. godini u odnosu na 2018. za 14%.

Tablica 3. Broj izdanih fiskaliziranih računa prema djelatnosti u 2018., 2020. i 2023. godini

DJELATNOST	GODINA		
	2018.	2020.	2023.
G	1.544.524.166	1.325.908.939	1.667.129.503
I	456.546.468	295.336.514	461.998.063
C	167.782.823	135.004.534	147.635.249
H	41.406.064	28.109.009	69.742.045
S	18.806.325	15.352.849	23.406.847
J	8.754.653	6.272.351	19.073.525
M	13.518.053	12.212.789	15.962.806
N	15.714.134	7.054.706	13.772.134
R	10.954.790	6.652.818	13.336.551
Q	3.497.506	3.115.619	4.797.399

Izvor: Ministarstvo financija, Porezna uprava (2023.) Godišnji izvještaji o fiskalizaciji u prometu gotovinom za razdoblje 2018.-2023., *url*.

U tablici 4. prikazan je iznos izdanih fiskaliziranih računa za godine 2018., 2020. i 2023. godinu. Iako je broj fiskaliziranih računa u 2020. godini u djelatnosti G smanjen za 14%, smanjenje iznosa fiskaliziranih računa je, za navedenu djelatnost u 2020. u odnosu na 2018. godinu, svega 1,8%. Dakle, s obzirom na pandemijske uvjete iznos fiskaliziranih računa u djelatnosti G je bio gotovo nepromijenjen, a razdoblju 2023. godine u odnosu na 2020. godinu je iznos fiskaliziranih računa u istoj djelatnosti povećan za gotovo 55%. Značajnija smanjenja iznosa računa u pandemijskoj 2020. godini su evidentna za djelatnosti I, H, N, i R. Iznos fiskaliziranih računa u svim djelatnostima je značajno porasla 2023. godine u odnosu na 2020. godinu. Navedena povećanja najvećim dijelom su posljedica porasta cijena izazvanom visokim stopama inflacije, ali ne treba zanemariti niti poboljšanja i normalizaciju stanja u svim djelatnostima (osobito u dijelu smještaja i pripremanja hrane, dijelu koji se odnosi pružanja usluga za zabavu i rekreaciju, prijevoz i skladištenje i sl.).

Tablica 4. Iznos izdanih fiskaliziranih računa prema djelatnosti u 2018., 2020. i 2023. godini
iznosi u eur

DJELATNOST	GODINA		
	2018.	2020.	2023.
G	18.560.461.690,00	18.224.103.857,00	28.243.208.904,00
I	3.678.168.095,75	2.211.023.247,71	6.597.798.585,70
C	916.233.541,07	862.709.491,87	1.298.012.528,84
J	143.426.901,76	134.882.221,09	605.855.618,57
H	335.053.444,92	214.082.827,40	579.574.099,57
M	400.352.003,57	411.306.373,33	559.272.060,55
N	282.760.093,33	90.833.340,62	525.672.893,42
Q	288.170.855,76	274.361.631,93	503.096.767,64
S	271.448.731,78	255.631.492,63	447.621.212,22
R	114.430.755,72	76.925.128,93	248.919.467,74

Izvor: Ministarstvo financija, Porezna uprava (2023.) Godišnji izvještaji o fiskalizaciji u prometu gotovinom za razdoblje 2018.-2023., url.

U tablicama 5. i 6. prikazani su podaci o broju i iznosu izdanih fiskaliziranih računa prema kriteriju mjesta izdavanja računa (poslovnim prostorima). Najveći broj izdanih fiskaliziranih računa (tablica 5.) u svim promatranim godinama je na području sljedećih županija: Grad Zagreb, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Primorsko-goranska, Istarska, Zadarska, Ličko-senjska i Osječko-baranjska. Upravo u tim županijama je zabilježeno i najveće smanjenje broja izdanih računa (između 18% i 33%) u 2020. godine u odnosu na 2018. godinu. Svakako da je, izuzevši područje Grada Zagreba, te Osječko-baranjske županije, smanjenje broja izdanih računa vezano za znatno slabiju turističku sezonu u pandemijskoj 2020. godini. Promatrajući broj izdanih fiskaliziranih računa na području svih županija vidljivo je znatno povećanje 2023. godine u odnosu na 2020. godinu. Međutim, promatrajući broj izdanih fiskaliziranih računa 2023. godine u odnosu na 2018. godinu zabilježeno je značajnije povećanje na području Grada Zagreba (14,8%) i Zadarske županije (15,95), dok je u ostalim županijama to povećanje gotovo neznatno ili se u nekim županijama radi i o smanjenju.

Prema podacima u tablici 6. vidljivo je kako su iznosi fiskaliziranih računa, u 2020. godini u odnosu na 2018. godinu, smanjeni samo na području županija koje su značajnije vezane za turizam. Županije u kontinentalnom dijelu s iznosima fiskalnih računa, unatoč smanjenju broja izdanih računa (vidjeti tablicu 5.), bilježe lagano povećanje iznosa fiskaliziranih računa, izuzev Grada Zagreba gdje je zabilježeno smanjenje iznosa fiskaliziranih računa od 1,9% te Karlovačke županije sa smanjenjem od 3,5%. Značajno povećanje iznosa fiskaliziranih računa vidljivo je ako se promatra 2023. godina u odnosu na 2020. godinu. Iznos fiskaliziranih računa najviše se povećao u Dubrovačko-neretvanskoj županiji za visokih 149%, Splitsko-dalmatinskoj za 102% te u Zadarskoj za 100%. Povećanja u svim ostalim županijama su bila veća od 50%. U interpretaciji tablice 5. navedeno je kako, 2023. godine u odnosu na 2018. godinu, broj računa nije toliko značajno povećan izuzev u dvije županije, ali kada je riječ o iznosu fiskaliziranih računa u navedenom razdoblju, evidentna su povećanja od 50% do 90%.

Tablica 5. Broj fiskaliziranih računa po županijama Republike Hrvatske za 2018., 2020. i 2023. godinu

Županija	Broj računa		
	2018.	2020.	2023.
Bjelovarsko-bilogorska	48.120.381	40.617.240	47.072.816
Brodsko-posavska	58.176.573	49.951.100	62.078.343
Dubrovačko-neretvanska	83.929.755	55.854.288	86.111.561
Grad Zagreb	502.080.774	406.783.516	576.492.970
Istarska	157.291.503	112.956.131	169.329.319
Karlovačka	61.135.764	51.140.412	63.511.135
Koprivničko-križevačka	47.569.930	41.068.420	48.188.338
Krapinsko-zagorska	53.208.216	45.162.948	55.282.491
Ličko-senjska	36.206.538	25.157.979	38.388.404
Međimurska	44.482.220	38.436.195	48.035.659
Osječko-baranjska	129.255.176	110.174.596	129.118.978
Požeško-slavonska	26.538.196	23.430.782	27.020.198
Primorsko-goranska	202.718.436	155.026.784	196.302.695
Sisačko-moslavačka	62.623.204	54.474.610	64.203.448
Splitsko-dalmatinska	301.340.122	230.809.841	308.152.446
Šibensko-kninska	75.913.405	58.046.811	78.190.642
Varaždinska	78.136.387	66.968.420	85.004.026
Virovitičko-podravaska	31.260.239	27.136.885	30.314.146
Vukovarsko-srijemska	61.731.870	54.935.558	66.798.815
Zadarska	133.309.624	103.831.251	141.218.338
Zagrebačka	125.545.188	109.070.129	145.446.505
UKUPNO	2.320.573.501	1.861.033.896	2.466.261.273

Izvor: Ministarstvo financija, Porezna uprava (2023.) Godišnji izvještaji o fiskalizaciji u prometu gotovinom za razdoblje 2018.-2023., url.

Tablica 6. Iznos fiskaliziranih računa po županijama Republike Hrvatske za 2018., 2020. i 2023. godinu iznosi u eur

Županija	Iznos računa		
	2018.	2020.	2023.
Bjelovarsko-bilogorska	417.161.081,64	429.158.527,41	625.153.238,66
Brodsko-posavska	499.948.629,45	510.199.987,93	799.639.291,49
Dubrovačko-neretvanska	1.111.493.471,62	708.188.416,05	1.763.994.861,21
Grad Zagreb	5.575.468.006,95	5.468.830.970,69	9.011.147.989,82
Istarska	1.974.292.647,42	1.540.508.366,95	3.740.629.912,86
Karlovačka	579.584.238,87	559.046.945,46	906.776.866,03
Koprivničko-križevačka	423.000.872,07	438.985.506,74	642.920.627,69
Krapinsko-zagorska	502.336.428,67	509.290.588,57	785.668.301,53
Ličko-senjska	357.965.257,97	270.251.275,04	606.880.002,95
Međimurska	410.851.912,06	421.825.683,17	664.500.420,42
Osječko-baranjska	1.161.359.395,07	1.172.170.634,40	1.748.425.767,47
Požeško-slavonska	226.035.840,00	240.229.641,24	351.295.140,07
Primorsko-goranska	2.057.065.959,82	1.857.556.949,76	3.508.004.823,66
Sisačko-moslavačka	542.349.016,11	563.722.133,95	862.523.959,13
Splitsko-dalmatinska	3.043.295.608,83	2.590.659.322,92	5.242.783.207,00

Županija	Iznos računa		
	2018.	2020.	2023.
Šibensko-kninska	736.890.489,88	616.244.874,37	1.221.832.743,04
Varaždinska	753.174.029,77	763.202.925,74	1.211.914.464,16
Virovitičko-podravska	281.433.334,92	290.696.179,99	412.189.586,21
Vukovarsko-srijemska	484.192.336,99	510.483.613,75	804.866.502,98
Zadarska	1.376.490.777,05	1.238.212.040,88	2.477.607.008,66
Zagrebačka	1.459.926.272,17	1.517.720.450,71	2.473.761.095,37
UKUPNO	23.974.315.607,33	22.217.185.035,72	39.862.515.808,52

Izvor: Ministarstvo financija, Porezna uprava (2023.) Godišnji izvještaji o fiskalizaciji u prometu gotovinom za razdoblje 2018.-2023., url.

Promjene koje su se dešavale u promatranim godinama 2018., 2020. i 2023., s obzirom na broj i iznose fiskaliziranih računa, porezne i carinske vlasti prate u svojim nadzorima. Prema podacima Porezne uprave u 2018. i 2019. godini provedeno je ukupno 39.051 nadzor u području fiskalizacije te je u 53% nadzora utvrđena nepravilnost za što su poduzimane mjere zabrane obavljanja djelatnosti i izdani su prekršajni nalozi za navedeno. Međutim, u određenom broju slučajeva, približno 25%, se nije provodilo sankcioniranje nego se djelovalo edukativno. Tijekom siječnja 2020. godine u provedbi nadzora u sustavu fiskalizacije uočeno je 68% nepravilnosti (Porezna uprava, 2020, url.). Također je u prvoj polovici 2023.g. utvrđeno 58% nepravilnosti s obzirom na provedeni nadzor u sustavu fiskalizacije. Slijedom navedenog, porezne vlasti, kroz nadzore, kontinuirano djeluju u pravcu ostvarenja što pravednijeg i transparentnijeg poreznog sustava, a već u bližoj budućnosti najavljuju proširenje obveze evidentiranja bezgotovinskih računa, koji se izdaju u gospodarstvu, kroz elektronički sustav Porezne uprave (Porezna uprava, 2024, url.).

4. Zaključak

Fiskalizacija u prometu gotovinom omogućuje institucijama poreznih vlasti u Hrvatskoj nadzor nad transakcijama koje su naplaćene gotovinom. Sustav fiskalizacije u prometu gotovinom značajan je i za podizanje svijesti kod obveznika fiskalizacije, ali i kupaca o potrebi i važnosti izdavanja, odnosno preuzimanja računa u kupoprodajnim transakcijama. Tijekom jedanaestogodišnjeg razdoblja provedbe postupka fiskalizacije u prometu gotovinom u Hrvatskoj veoma je izazovno bilo razdoblje pandemije Covid 19. Prema analiziranim podacima u radu (godine 2018., 2020. i 2023.) vidljivo je kako se broj obveznika tijekom 2020., odnosno tijekom pandemije Covid 19 smanjio, zbog smanjene poslovne aktivnosti. Međutim, porezne vlasti su uočile kako se veliki dio prometa u prvoj godini pandemije odvijao putem samoposlužnih uređaja, te su već od 2021. godine i te promete uključili u sustav fiskalizacije. Broj izdanih fiskaliziranih računa na razini Hrvatske se u prve dvije godine (2020. i 2021. godina) smanjio, ali iznosi tako izdanih računa su manji samo u prvoj godini pandemije, a već u drugoj su povećani s obzirom na razdoblje prije pandemije. Nadalje, najznačajnija djelatnost s obzirom na broj i iznos izdanih fiskaliziranih računa je trgovina na veliko i malo. Nešto značajniji pad broja izdanih računa je vidljiv u prvoj godini pandemije, ali kada se, u istoj godini, promatra iznos izdanih računa onda je taj pad znatno manji. Takva situacija je zasigurno rezultat obavljanja većih kupovina odjednom, ali i značajnijeg porasta cijena posebno za određene proizvode iz spektra široke potrošnje. Veće smanjenje, s obzirom na promatran broj i iznos izdanih računa na županijskoj razini tijekom pandemije u odnosu na razdoblje prije pandemije, vidljiv je u županijama koje su značajnije vezane za turizam. Broj računa u promatranom razdoblju nakon pandemije je povećan, ali znatno manje nego iznos fiskaliziranih računa. Zasigurno je to posljedica, s jedne strane, povećanja i poboljšanja gospodarskih aktivnosti osobito u dijelu djelatnosti koje se odnose na smještaj i

pripremanja hrane te pružanje usluga za zabavu i rekreaciju, prijevoz i skladištenje i sl., te s druge strane, povećanja cijena proizvoda i usluga zbog visoke stope inflacije.

5. Literatura

1. Brkanić, V. (2012) Fiskalizacija blagajničkog poslovanja povodom Prijedloga Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom. *Računovodstvo, revizija i financije*, 22 (9), str. 23-26.
2. Galović, V. (2024) *Provedba postupka fiskalizacije u razdoblju 2013.-2022. godine*. Požega: Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi.
3. Hak, M. (2012) Fiskalizacija u prometu gotovinom. IUS-INFO. URL: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/fiskalizacija-u-prometu-gotovinom-14334> [pristup: 10.04.2024]
4. Ministarstvo financija Porezna uprava (2023). *Izješće o broju obveznika fiskalizacije*. Zagreb: Ministarstvo financija.
5. Ministarstvo financija, Porezna uprava (2023.) *Godišnji izvješćaji o fiskalizaciji u prometu gotovinom za razdoblje 2018.-2023*. URL: <https://porezna.gov.hr/fiskalizacija/izvjestaji/> [pristup: 01.04.2024]
6. Ministarstvo financija Porezna uprava (2020) Nadzori u području fiskalizacije: priopćenje za javnost. URL: <https://carina.gov.hr/vijesti/nadzori-u-podrucju-fiskalizacije-priopcenje-zajavnost/8393> [pristup: 13.04.2024]
7. Ministarstvo financija Porezna uprava (2023) Fiskalizacija - Tehnička specifikacija za korisnike, verzija 2.3. URL: https://www.porezna-uprava.hr/HR_Fiskalizacija/Documents/Fiskalizacija%20-%20Tehnicka%20specifikacija%20za%20korisnike_v2.3.pdf [pristup: 10.04.2024]
8. Ministarstvo financija Porezna uprava (2024) Fiskalizacija 2.0 (fiskalizacija bezgotovinskih računa). URL: <https://porezna.gov.hr/fiskalizacija/bezgotovinski-racuni/fiskalizacija-bezgotovinskih-racuna> [pristup: 25.08.2024]
9. Odluka o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007 (NN 58/2007)
10. Opći porezni zakon (NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20, 114/22). Zagreb: Narodne novine.
11. Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom (NN 133/12, 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 114/23). Zagreb: Narodne novine.
12. Zakon o porezu na dodanu vrijednost (NN 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 39/22, 113/22, 33/23, 114/23, 35/24). Zagreb: Narodne novine.
13. Zakon o porezu na dobit (NN 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 114/22, 114/23). Zagreb: Narodne novine.
14. Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti (NN 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20, 126/21). Zagreb: Narodne novine.
15. Zakon o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23). Zagreb: Narodne novine.
16. Zakon o porezu na dohodak (NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23). Zagreb: Narodne novine.
17. Zakon o zaštiti potrošača (NN 19/22, 59/23). Zagreb: Narodne novine.